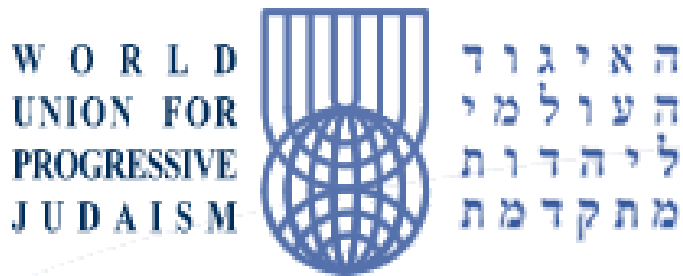

5777

Torah from Around the World

Bedenk altijd: vreugde is niet iets bijkomstigs in je spirituele zoeken. Het is van levensbelang.

Rabbi Nachman van Bratzlav

Sjabbat 29 oktober 2016 / 27 tisjri, Beresjiet, Beresjiet/Genesis 1:1 - 6:8

Tanach: blz. 3 - 12

Haftara: Jesjaja 42:5 - 21; 61:10, 62:5

Tanach: blz. 870 - 871; 905

Commentaar: Rabbijn Evan Moffic, senior rabbi van de Joodse Gemeente Solel in Highland Park, Illinois, USA.

Vertaling: Benjamin Cohen

[Oorspronkelijke Engelse tekst](#)

De scheppende kracht van taal

„Met stokken en stenen breek je m'n benen," zegt een oud Engels rijmpje, „maar woorden doen me geen pijn." Deze kernachtige uitspraak is waarschijnlijk bedoeld om ervoor te zorgen dat kinderen hun conflicten oplossen met woorden, niet met fysiek geweld. Toch doet deze boodschap ernstige twijfel rijzen. Woorden kunnen ons pijn doen en dóen dat ook. Woorden kunnen bagatelliseren, beledigen en stereotyperen. Woorden kunnen, zelfs onbedoeld, gevaarlijke boodschappen overbrengen. Een relevant joods voorbeeld is het gebruik van de term 'Oude Testament' voor de Tenach. Wanneer we die term gebruiken, ondersteunen we (wellicht onbewust) de visie dat onze Tora en andere heilige teksten op z'n best incompleet zijn, en vervangen zijn door een 'Nieuw Testament'.

Woorden kunnen ons pijn doen omdat ze een geweldige kracht bezitten. Om diezelfde reden kunnen ze ons ook inspireren, verheffen en inzicht geven. Ze kunnen zelfs iets uit niets creëren. Dit wordt pakkend geïllustreerd door de eerste hoofdstukken van de Tora. Hoe creëert God het universum? Met woorden. „God zei: 'Er moet licht komen', en er was licht." (Beresjiet 1:3). Dit patroon, waarbij God spreekt en de schepping ontstaat, wordt voortgezet. De hemel, het water, de aarde - ze ontstaan letterlijk door Gods woorden.

De gedachte dat woorden een nieuwe realiteit kunnen scheppen, zien we terug in veel aspecten van het Joodse recht en de traditie. Neem bijvoorbeeld de Joodse huwelijksceremonie. Wat maakt het huwelijk tot een wettig huwelijk? Niet de *ketoeba* (huwelijkscontract, red). Niet het breken van het glas. Volgens het traditionele Joodse recht wordt een relatie tot een huwelijk wanneer de bruidegom in het bijzijn van tenminste twee getuigen tegen zijn bruid de volgende woorden zegt: „*Haré at mekoedesjet li betaba'at zo kedat Mosjé weJisraeel*”. „Zie, je bent voor mij geheiligd met deze ring, volgens de wet van Mosjé en Jisraël”. Deze woorden vormen, om de uitdrukking van de Britse filosoof J.L. Austin te gebruiken, een *performatieve uiting* (*How to Do Things with Words*, uitg. Clarendon Press, Oxford, 1962, blz. 5). Door het uiten van deze woorden is een nieuwe wettige relatie ontstaan.

Dit uitgangspunt kan ons helpen dieper in de tekst door te dringen en ons misschien een antwoord geven op één van de meest dubbelzinnige kwesties van onze sidra. In Beresjiet 1:26 lezen we de beroemde woorden: „God zei: laten we mensen maken die ons evenbeeld zijn, die op ons lijken”. Deze woorden zijn prachtig, maar ook voor meer dan één uitleg vatbaar. Wat betekent het om Gods evenbeeld te zijn? Daar zijn veel antwoorden voor aangedragen. Volgens Maimonides was het het bezit van rede en intellect. Volgens Sa'adia Gaon was het de heerschappij over planten en dieren (geciteerd door Abraham Ibn Ezra in *Sefer HaYashar* over Beresjiet 1:26). Volgens rabbi Meir Simcha van Dvinsk zit het in het hebben van een vrije wil. Andere commentatoren wijzen naar de moraal en de spirituele onsterfelijkheid als tekenen van ons innerlijke goddelijke evenbeeld.

Misschien kunnen we nog een antwoord afleiden uit een *psjat* (letterlijke) lezing van de tekst zelf. Mensen zijn geschapen naar het evenbeeld van God omdat wij, net als God, door middel van woorden creëren. Terwijl God de fysieke wereld door middel van woorden creëert, doen wij dat met onze sociale wereld, waarbij we taal gebruiken om onze omgeving en medemensen te benoemen, om relaties aan te knopen, en om de basisbegrippen die ons leven ordenen te formuleren. De *Targoem*, de vertaling van de Tenach uit de Oudheid, verwijst naar deze interpretatie wanneer het de woorden *wajehi ha'adam lenefesj chaja*, („Zo werd de mens een levend wezen”, Beresjiet 2:7) vertaalt als „Zo werd de mens een *sprekend* wezen.” (*Targoem Jonatan 2:7*).

Woorden geven ons een begrip van verleden, heden en toekomst. Woorden geven ons een middel om ons lichaam, onze omgeving en ons bewustzijn van ons zelf te beschrijven en er betekenis aan te geven. Deze gedachte lijkt misschien lastig, of zelfs belachelijk. Het lijkt alsof taal, net als ademen, ons aangeboren is. Alsof we het altijd al hadden. Gewoonlijk besteden we er nauwelijks aandacht aan en vergeten we de tijd en moeite die het aanleren ervan heeft gekost. Maar toch, als ouder van een kind van twee, heb ik het geluk om steeds weer getuige te mogen zijn van de manier waarop woorden nieuwe werelden van ervaring creëren. Door het leren van woorden voor verschillende kleuren gaat mijn dochter de wereld letterlijk in een ander licht zien. Het ontdekken van woorden om haar gevoelens te beschrijven geeft die emoties meer diepte en betekenis. Ik ben tot de conclusie gekomen dat een kind dat taal leert, het beste de woorden van het *Jotser*-gebed begrijpt, „*bechol jom tamied ma'asé beresjiet*. „U (God) creëert de wereld elke dag opnieuw”.

Wanneer ik het heb over woorden en taal refereer ik niet alleen aan woorden die we met onze mond spreken. Taal kan op een verscheidenheid van manieren worden overgebracht, en elk van die manieren heeft een scheppende kracht. Een prachtig voorbeeld van dit verschijnsel vinden we in het leven van Helen Keller (die, toen zij anderhalf jaar oud was, doof en blind werd, red.). Keller leerde gebarentaal van haar lerares Anne Sullivan en in haar boek *Mijn Religie* beschrijft ze het verschil tussen de tijd vóór en de tijd ná het leren ervan. „Bijna zes jaar lang”, schrijft ze, „had ik geen begrip van natuur of geest of dood of God. Ik dacht letterlijk met mijn lichaam. (...) Toen, opeens (...) ontwaakte ik in de wereld van taal, van de kennis van de liefde, van de gebruikelijke begrippen van de natuur, van goed en kwaad! Ik werd feitelijk opgetild vanuit het niets naar een leven als mens.” (uitg. Doubleday, New York, 1927, blz. 20–21 van de Engelse versie)

Hoe kunnen wij dit inzicht in ons eigen leven toepassen? Het begrijpen van de scheppende kracht van woorden kan onze gebedsbeleving verrijken. Het gebed is de taal van het hart. Wanneer wij bidden creëren, definiëren en repareren we onze innerlijke wereld. Bidden schept licht in ons innerlijke wezen. Algemeener gesteld: we kunnen de woorden die we spreken zien als een vorm van zelf-creatie. De taal die we gebruiken - en die omvat niet alleen gesproken en geschreven woorden maar ook gebarentaal, gezichtsuitdrukkingen, lichaamstaal, afbeeldingen en muziek - helpt ons onszelf te begrijpen en geeft ons de mogelijkheid relaties met elkaar te creëren. Onze woorden geven ons de kracht het verleden te

beschrijven, ons heden te definiëren, en van onze toekomst te dromen. Om Helen Keller te parafraseren en het boek Spreuken (18:21) enigszins vrij te citeren: „Dood en leven liggen in handen van de taal.“